

RPW/51570/2020 P
Data: 2020-07-06

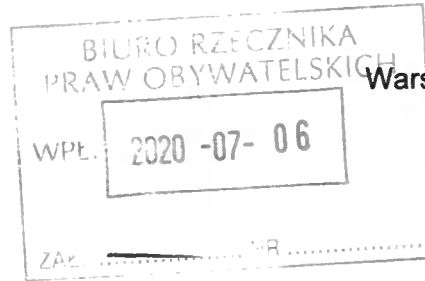
GŁÓWNY INSPEKTOR PRACY

Wiesław Łyszczek

UNP:GIP-20-39100

GIP-GNL.081.20.2019.61

Warszawa, 2020-06-29

Pan
Stanisław TROCIUK
Zastępca Rzecznika
Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Prezencie

Nawiązując do pisma Pana Ministra z dnia 27 lutego 2019 r., znak: III.7041.6.2019.LN, a także do pisma z dnia 21 czerwca 2019 r. (UNP: GIP-19-36640, GIP-GKW.0600.319.2019.5) w sprawie wykonywania pracy kurierskiej przez cudzoziemców w systemie usług oferowanych przez UBER EATS, chciałbym przedstawić dodatkowe informacje na temat wyników kompleksowych działań wobec firm należących do grupy Uber i podmiotów z nimi powiązanych, które zostały podjęte przez Państwową Inspekcję Pracy w 2019 r., we współpracy ze Strażą Graniczną, Policją oraz Inspekcją Transportu Drogowego.

W 2019 r. Państwowa Inspekcja Pracy przeprowadziła **2 kontrole** w firmie Uber Poland Sp. z o.o., a także **27 kontroli w podmiotach współpracujących** z grupą Uber oraz w innych firmach prowadzących działalność w zakresie transportu osób lub dowozu posiłków za pośrednictwem elektronicznej platformy usług.

Kontrole te zostały przeprowadzone przez inspektorów pracy z Okręgowych Inspektoratów Pracy w **Warszawie, Krakowie, Łodzi, Wrocławiu, Poznaniu, Gdańsku, Katowicach, Lublinie, Kielcach, Rzeszowie i Olsztynie**. Należy jednak zastrzec, że przedsiębiorca poddany kontroli przez OIP w Kielcach prowadził działalność w zakresie transportu osobowego (usług taksówkarskich) głównie na terenie województwa śląskiego i małopolskiego. Analogiczna sytuacja dotyczyła firmy skontrolowanej przez OIP w Olsztynie, której usługi, polegające na odpłatnym przewozie osób w ramach platform Uber i Taxify, były wykonywane na terenie Warszawy i okolic. Pozostałe okręgowe inspektoraty pracy w 2019 r. nie prowadziły kontroli we wspomnianych podmiotach.

Powyższymi kontrolami objęto w sumie 265 osób, w tym 68 cudzoziemców, którzy byli obywatelami następujących państw: Ukraina, Białoruś, Rosja, Armenia, Azerbejdżan, Kazachstan, Kirgistan, Serbia, Indie, Tunezja, Egipt, Maroko, Libia, Arabia Saudyjska, Malesja, Ekwador oraz Rumunia.

Większość tych kontroli została zainicjowana skargami złożonymi przez obywateli polskich i cudzoziemców, którzy wykonywali pracę na rzecz ww. firm, a także informacjami uzyskanymi od instytucji współdziałających (głównie Straży Granicznej, Inspekcji Transportu Drogowego oraz Policji).

Wyżej wspomniane działania kontrolne obejmowały zagadnienia dotyczące legalności zatrudnienia, bezpieczeństwa i higieny pracy oraz przestrzegania praw osób wykonujących pracę zarobkową (w tym również w odniesieniu do cudzoziemców).

W wyniku przeprowadzonych kontroli stwierdzono m.in. **powierzenie nielegalnego wykonywania pracy 26 cudzoziemcom** (22 obywatelom Ukrainy, 2 obywatelom Kirgistanu, 1 obywatelowi Rosji oraz 1 obywatelowi Indii).

Spośród innych ujawnionych przez inspektorów pracy nieprawidłowości warto wymienić m.in.:

- niezgłoszenie osób wykonujących pracę do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych, nieterminowe dokonywanie takich zgłoszeń oraz odprowadzanie składek na Fundusz Pracy;
- naruszenia przepisów dotyczących minimalnej stawki godzinowej w przypadku umów zlecenia, tj. wypłatę wynagrodzenia w wysokości niezapewniającej takiej stawki, niewypłacenie wynagrodzenia co najmniej raz w miesiącu oraz nieokreślenie sposobu potwierdzania liczby godzin wykonania zlecenia;
- brak potwierdzenia w formie pisemnej umów zawartych z cudzoziemcami oraz nieprzedstawienie cudzoziemcom przed podpisaniem umowy jej tłumaczenia na język zrozumiały dla cudzoziemca;
- powierzenie pracy na podstawie umowy zlecenia w okolicznościach wymagających zawarcia umowy o pracę;
- brak obwieszczenia ustalającego system i rozkład czasu pracy oraz okres rozliczeniowy;
- dopuszczanie pracowników do pracy bez aktualnych orzeczeń lekarskich stwierdzających brak przeciwwskazań do pracy na określonym stanowisku lub bez poddania ich szkoleniu w dziedzinie bhp;
- brak oceny i udokumentowania ryzyka zawodowego związanego z wykonywaniem przewozu osób.

W celu usunięcia wykazanych naruszeń przepisów do podmiotów kontrolowanych skierowano **17 wystąpień, 4 polecenia ustne oraz 6 nakazów** zawierających decyzje administracyjne z zakresu bhp. Na osoby odpowiedzialne za ujawnione wykroczenia nałożono **9 mandatów karnych** na łączną kwotę 10.800 zł, a także w 6 przypadkach zastosowano środki oddziaływania wychowawczego (pouczenie, ostrzeżenie, zwrócenie uwagi itp.).

Przykłady przeprowadzonych kontroli:

Okręgowy Inspektorat Pracy w **Warszawie** w ramach prowadzonych na bieżąco działań kontrolnych realizował kontrole skargowe, które dotyczyły wykonywania pracy przy pomocy aplikacji Uber. Kontrolę taką przeprowadzono w jednej z fundacji z siedzibą w Warszawie. Podczas kontroli ustalono, m.in. że z kilkoma kierowcami (obywatelami polskimi) fundacja zawarła **umowy wolontariatu**, których przedmiotem było wykonywanie zadań wolontarystycznych w ramach programu mającego na celu poprawę bezpieczeństwa w ruchu drogowym. W wyniku kontroli inspektor pracy stwierdził nieprawidłowości m.in. w zakresie profilaktycznych badań lekarskich i szkoleń bhp. Inspektor wydał nakaz zawierający 4 decyzje oraz wystąpienie zawierające 8 wniosków. Na pracodawcę została nałożona grzywna w formie mandatu.

Na skutek skargi cudzoziemca inspektor pracy przeprowadził kontrolę w firmie zlokalizowanej w **Warszawie**, która zawierała umowy dotyczące świadczenia usług przewozowych w ramach aplikacji Uber z obywatelami polskimi i cudzoziemcami. Z cudzoziemcem, który złożył skargę, zawarto **umowę „usług nierejestrowanej działalności gospodarczej”**. Treść tej umowy nosiła jednak cechy umowy zlecenia. W toku kontroli stwierdzono, że 2 cudzoziemcom świadczącym usługi przewozowe (w tym skarżącemu) powierzono nielegalne wykonywanie pracy. Do podmiotu powierzającego pracę inspektor pracy skierował wystąpienie zawierające 11 wniosków (dotyczących m.in. przestrzegania przepisów o czasie pracy, wypłaty wynagrodzenia za pracę i dokonywania zgłoszeń do ubezpieczeń społecznych) oraz nakaz zawierający 3 decyzje administracyjne (w zakresie profilaktycznych badań lekarskich, szkoleń w dziedzinie bhp oraz oceny ryzyka zawodowego). Pracodawca został ukarany mandatem.

Ponadto w 2019 r. inspektorzy pracy OIP w **Warszawie** dokonywali czynności kontrolnych w innych firmach niż związane z Uberem, zajmujących się prowadzeniem internetowych platform przewozowych. I tak np. na podstawie wniosku złożonego przez związek zawodowy zrzeszający taksówkarzy przeprowadzono kontrolę w jednej z takich warszawskich firm. Jak ustalono, firma zajmuje się wynajmowaniem samochodów

w ramach sieci Taxify, nie powierza jednak pracy kierowcom samochodów. Głównym przedmiotem jej działalności jest prowadzenie restauracji. Podczas kontroli stwierdzono **powierzenie nielegalnego wykonywania pracy 3 obcokrajowcom** (zatrudnionym w restauracji), tj. 2 obywatelom Kirgistanu oraz 1 obywatelowi Rosji. Na pracodawcę nałożono mandat karny oraz skierowano do niego wystąpienie.

Na prośbę Okręgowego Inspektoratu Pracy we Wrocławiu Placówka Straży Granicznej Wrocław-Strachowice wskazała podmioty, wobec których czynności rozpoznawcze wykazały, że korzystają z aplikacji Uber. W wyniku kontroli przeprowadzonej przez inspektora pracy w jednej z takich firm ujawniono **powierzenie nielegalnej pracy 17 cudzoziemcom**, którzy byli obywatelami Ukrainy. Stwierdzono, że treść umów zlecenia zawartych z obcokrajowcami odbiegała od warunków określonych w oświadczeniach o powierzeniu wykonywania pracy, wpisanych do ewidencji w Powiatowym Urzędzie Pracy we Wrocławiu. W oświadczeniach tych przewidziane było wynagrodzenie w wysokości 14.70 zł brutto/godz., natomiast przedsiębiorca wypłacał cudzoziemcom wynagrodzenie naliczane w formie prowizji. Ustalono ponadto, że jeden cudzoziemiec (obywatel Arabii Saudyjskiej) w okresie świadczenia pracy ukończył 26. rok życia i nie został przez kontrolowany podmiot zgłoszony do ubezpieczeń społecznych. Poza tym jeden obywatel polski, będąc zarejestrowany jako bezrobotny, nie wywiązał się z obowiązku zgłoszenia do PUP faktu podjęcia pracy zarobkowej, o czym inspektor pracy poinformował właściwego starostę. Spośród innych nieprawidłowości, które zostały stwierdzone w toku kontroli, warto wymienić nieprzestrzeganie obowiązku przedstawienia cudzoziemcom, przed rozpoczęciem pracy, umowy w języku zrozumiałym dla danego cudzoziemca oraz brak potwierdzenia umowy na piśmie z jednym z cudzoziemców.

W wyniku kontroli inspektor pracy nałożył na prezesa zarządu spółki mandat karny oraz wystosował do niego wystąpienie zawierające 14 wniosków, a także wydał nakaz składający się z 5 decyzji w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy. O nieprawidłowościach dotyczących legalności zatrudnienia cudzoziemców poinformowano Straż Graniczną i wojewodę dolnośląskiego.

Podczas działań prowadzonych przez inspektorów Wojewódzkiego Inspektoratu Transportu Drogowego w Poznaniu został zatrzymany do kontroli kierujący samochodem osobowym obywatel Ukrainy. Inspektorzy ITD stwierdzili, że w momencie zatrzymania cudzoziemiec wykonywał krajowy transport drogowy w zakresie przewozu osób przy pomocy aplikacji Uber Driver pojazdem samochodowym, który otrzymał od podmiotu powierzającego pracę – jednej z podpoznańskich firm. Od firmy tej kierowca otrzymał

również telefon z zainstalowaną aplikacją Uber Driver, za pośrednictwem której uzyskiwał zlecenia na przewóz osób.

W związku z powyższym inspektor pracy OIP w Poznaniu przeprowadził kontrolę we wspomnianej firmie, która wykazała, że pracę polegającą na przewozie pasażerów za pomocą aplikacji Uber Driver na rzecz kontrolowanego podmiotu wykonywali m.in. dwaj obywatele Ukrainy. **Praca ta była nielegalna**, ponieważ odbywała się bez wymaganego zezwolenia na pracę. Poza tym z cudzoziemcami nie zawarto umów w formie pisemnej oraz nie zgłoszono ich do ubezpieczeń społecznych. Na przedsiębiorcę została nałożona grzywna w drodze mandatu karnego.

W odniesieniu do działań podjętych w zakresie zapewnienia ochrony **rowerzystom dostarczającym posiłki w ramach platformy UBER EATS** pragnę przekazać następujące informacje:

W dniu 27 maja 2019 r. funkcjonariusze Nadwiślańskiego Oddziału Straży Granicznej wraz z inspektorami pracy OIP w **Warszawie** przeprowadzili działania mające na celu sprawdzenie legalności pracy i pobytu cudzoziemców świadczących usługi w ramach systemu Uber Eats. Działania te zostały podjęte w okolicach restauracji McDonald' s w Warszawie przy ulicy Mrocznej (dzielnica Wola). W trakcie czynności zatrzymano i wylegitymowano 5 cudzoziemców, wśród których było 2 obywateli Ukrainy, 2 obywateli Nepalu oraz 1 obywatel Uzbekistanu. Jeden z cudzoziemców, posiadający obywatelstwo Nepalu, przebywał na terytorium RP nielegalnie, w związku z czym Straż Graniczna wydała decyzję o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu. Żaden z legitymowanych obcokrajowców nie wskazał podmiotu gospodarczego, na rzecz którego świadczy pracę. Cudzoziemcy tłumaczyli, że zamówienia otrzymują bezpośrednio z aplikacji Uber Eats, do której uprzednio przystąpili.

W dniu 12 lipca 2019 r inspektorzy pracy OIP w **Krakowie** wzięli udział w działaniach Straży Granicznej obejmujących osoby dostarczające posiłki na rowerach w ramach Uber Eats. Funkcjonariusze SG zatrzymywali rowerzystów podjeżdżających do punktów odbioru McDonald' s, KFC itp. Wśród osób zatrzymanych do kontroli były głównie osoby narodowości ukraińskiej, obywatele Indii oraz Polacy. Wszyscy dostawcy oświadczyli, że są „partnerami Ubera”, jednak tylko część potrafiła wskazać zasady, na jakich wykonują usługi. Obywatele polscy informowali głównie, że wykonują pracę na podstawie umowy zlecenia lub też w ramach tzw. nierejestrowanej działalności gospodarczej. Cudzoziemcy natomiast oświadczyli, że jeżdżą „dla Ubera”. Kontrolowane osoby nie dysponowały jednak żadnymi dokumentami dotyczącymi świadczonej pracy.

Większość kontrolowanych to osoby młode, będące studentami polskich uczelni, traktujące rozwożenie posiłków jako sposób na dorobienie pieniędzy. W celu podjęcia pracy rejestrowały się one na stronach internetowych jednego z tzw. partnerów Uber Eats (np. <https://www.fixpartner.pl/?lang=pl>, <https://www.ecoexpress.pl/>), gdzie jest oferowana współpraca z Uberem. Zgodnie z opisem na tych stronach firmy partnerskie zapewniają całą obsługę związaną z wykonywaniem pracy przez dostawcę posiłków, zastrzegając przy tym, że praca jest całkowicie legalna. Kolejne etapy przed podjęciem pracy to zakup specjalnej torby oraz pobranie aplikacji instalowanej na smartfonie, za pomocą której realizowane są zamówienia.

Według relacji dostawców, czas wykonywania czynności określali oni dowolnie, dopasowując go indywidualnie do swoich możliwości i potrzeb. O tym, czy pracują, czy nie, decydował fakt przyjęcia pojawiającego się w aplikacji zlecenia dowozu jedzenia. Wynagrodzenie otrzymywali raz w tygodniu w formie przelewu na wskazany przy rejestracji rachunek bankowy.

Na pytanie inspektorów pracy, jak wygląda ich praca w okresie upałów, np. czy mają zapewnione napoje chłodzące, rowerzyści odpowiadali, że sami decydują, czy chcą pracować w danym momencie (jeżeli ktoś nie chce, to może w takich dniach w ogóle nie pracować). Żaden z pytanych nie zgłaszał zastrzeżeń co do warunków, w jakich świadczy usługi, określając swoją współpracę z Uber Eats jako dogodną formę zarobkowania. Ponadto wszyscy podkreślali, że w każdym z obsługiwanych punktów odbioru żywności mają swobodny dostęp do darmowych napojów.

Inspektorzy pracy OIP w Łodzi wspólnie z funkcjonariuszami Placówki Straży Granicznej w Łodzi podjęli w dniu 26 lipca 2019 r. czynności mające na celu przeprowadzenie kontroli w podmiotach współpracujących z Uber Eats, na rzecz których wykonują pracę rowerzyści dostarczający posiłki do osób zamawiających. Czynności podjęto przy ul. Piotrkowskiej oraz w okolicach Galerii Łódzkiej. Funkcjonariusze SG wylegitymowali 5 cudzoziemców (3 obywateli Ukrainy oraz obywatela Zimbabwe i obywatela Nepalu) dowożących produkty gastronomiczne na rowerach w ramach platformy Uber Eats. Z ustnych oświadczeń tych cudzoziemców wynikało, że w związku z rozwożeniem posiłków nie są zatrudnieni w żadnym podmiocie (nie zawierali pisemnej umowy w celu świadczenia usług Uber Eats), jeżdżą na własny rachunek – na podstawie aplikacji mobilnej, nie prowadzą działalności gospodarczej, sami zakupili torbę do przewozu żywności, do celów przewozowych używają roweru własnego lub miejskiego, a wynagrodzenie otrzymują raz w tygodniu, po potrąceniu prowizji na rzecz Ubera.

Współpracę ze Strażą Graniczną podjął także Okręgowy Inspektorat Pracy **we Wrocławiu**. Na terenie tego miasta funkcjonariusze SG z Placówki Wrocław - Strachowice legitymują cudzoziemców rozwożących posiłki z restauracji, które korzystają z aplikacji Uber Eats. Zdecydowana większość cudzoziemców oświadcza, że wykonuje usługi dostarczania posiłków bez pisemnych umów zawartych z jakimkolwiek podmiotem. Zakupują oni aplikację Uber Eats i korzystają jedynie ze wsparcia technicznego w zakresie instalowania i obsługi aplikacji na przenośnych urządzeniach elektronicznych, którą zapewnia firma Uber Poland Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie (firma ta ma również swój oddział we Wrocławiu).

Ponieważ żadna z osób wylegitymowanych przez funkcjonariuszy Straży Granicznej nie stwierdziła, że wykonuje pracę na rzecz jakiegoś podmiotu bądź nie wskazała podmiotu, na rzecz którego pracuje, inspektorzy pracy nie byli w stanie podjąć kontroli w zakresie ustawowych kompetencji PIP, tj. przestrzegania przepisów prawa pracy, bezpieczeństwa i higieny pracy oraz dotyczących legalności zatrudnienia.

Prowadzenie skutecznych kontroli podmiotów działających za pośrednictwem elektronicznej platformy usług **utrudniają Państwowej Inspekcji Pracy liczne bariery**. W aktualnym stanie prawnym podjęcie przez inspektora pracy kontroli wobec osób poruszających się nieoznakowanymi samochodami osobowymi i realizujących tzw. przewozy okazjonalne oraz w stosunku do rowerzystów świadczących usługi dowozu posiłków **wymaga wsparcia ze strony służb mundurowych** (np. Policji, Straży Granicznej lub Inspekcji Transportu Drogowego). Inspektorzy pracy nie są bowiem uprawnieni do zatrzymywania pojazdów.

Ponadto uzyskanie pomocy funkcjonariuszy Straży Granicznej lub Policji jest dla PIP szczególnie istotne ze względu na bardzo ograniczone kompetencje inspektorów pracy w zakresie prowadzenia **czynności rozpoznawczych**, które w przypadku firm z omawianej grupy mają kluczowe znaczenie z punktu widzenia możliwości zidentyfikowania podmiotów naruszających przepisy i przeprowadzenia skutecznych kontroli ich działalności. Należy bowiem podkreślić, że **główną przeszkodą** w podejmowaniu kontroli podmiotów prowadzących działalność za pośrednictwem elektronicznej platformy usług jest bardzo często występujący **brak możliwości przypisania** poszczególnych osób wykonujących pracę do konkretnych podmiotów gospodarczych.

Jeżeli kierowca realizujący usługę przewozu samochodem osobowym bądź rowerzysta dowożący posiłki nie poda w trakcie legitymowania przez funkcjonariusza Policji, SG lub ITD informacji, że wykonuje pracę na rzecz jakiegoś podmiotu oraz nie

wskaże tego podmiotu, przeprowadzenie kontroli w zakresie przestrzegania jego ewentualnych praw jako osoby wykonującej pracę zarobkową – jest w praktyce bardzo trudne. Brak możliwości uzyskania informacji na temat konkretnego podmiotu, na rzecz którego dana osoba świadczy pracę, najczęściej uniemożliwia podjęcie kontroli. Taka kontrola jest zazwyczaj możliwa dopiero w sytuacji **złożenia skargi** na konkretny podmiot, z którym skarżący zawarł umowę dotyczącą wykonywania pracy zarobkowej.

Warto również wspomnieć, że wiele firm współpracujących z Uberem nie ma siedziby pod adresem wskazanym w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej lub w Krajowym Rejestrze Sądowym, a niektóre z nich są zarejestrowane w mieszkaniach prywatnych. W istotny sposób utrudnia to, a niejednokrotnie nawet uniemożliwia, podejmowanie czynności kontrolnych. Ponadto zdarza się, że firma, która jest partnerem Ubera, w dniu kontroli nie zatrudnia pracowników ani nie powierza pracy osobom fizycznym na innej podstawie niż stosunek pracy i z tego względu nie ma ona statusu podmiotu podlegającego kontroli Państwowej Inspekcji Pracy – nawet jeśli we wcześniejszym okresie jakieś osoby wykonywały pracę na rzecz takiej firmy.

W świetle wyżej przedstawionych wyników kontroli za bardzo istotne należy uznać **ustanowienie przepisów** regulujących w sposób jednoznaczny **uprawnienia osób wykonujących pracę** z wykorzystaniem aplikacji mobilnych oraz **obowiązki podmiotów**, które powierzają pracę takim osobom. Warto zwrócić uwagę, że działania takie mają już miejsce w krajach, w których aplikacja Uber działa dłużej niż w Polsce – np. ustawa Assembly Bill 5 (AB-5) uchwalona przez legislaturę stanu Kalifornia.

Ponadto, w celu ułatwienia Państwowej Inspekcji Pracy identyfikowania firm powierzających pracę osobom fizycznym w ramach elektronicznych platform usług, należałoby rozważyć wprowadzenie regulacji prawnych, na mocy których przedsiębiorca prowadzący taką platformę byłby zobowiązany do **udostępniania PIP wykazu podmiotów współpracujących**. Warto zwrócić uwagę, że od 1 stycznia 2020 r. podobne uprawnienia przysługują Inspekcji Transportu Drogowego oraz Krajowej Administracji Skarbowej. Z tą datą wszedł bowiem w życie *art. 27b ustawy z dnia 6 września 2001 r. o transporcie drogowym*, zgodnie z którym przedsiębiorca prowadzący pośrednictwo przy przewozie osób jest zobowiązany m.in. do udostępniania informacji zgromadzonych w rejestrze przekazanych zleceń przewozu osób i ewidencji przedsiębiorców, którym zleca się przewóz osób, na wniosek organów Inspekcji Transportu Drogowego lub Krajowej Administracji Skarbowej w terminie 21 dni od dnia otrzymania wniosku.

Niezależnie od powyższego chciałbym zaznaczyć, że – ze względu na dużą liczbę pojawiających się w ostatnich latach sygnałów o nieprawidłowościach – jedno z zadań kontrolnych PIP realizowanych w 2020 r. stanowią kontrole związane z badaniem skarg dotyczących firm działających jako platformy cyfrowe typu: Uber, Uber Eats, Bolt itp. lub podmiotów z nimi współpracujących.

2 porozumieniem

A handwritten signature in black ink, consisting of a large, stylized letter 'S' or 'Z' with a long horizontal stroke extending to the right.

UMP: GIP-20-39100
GIP-GML. 081.20.2019.61

PAŃSTWOWA INSPEKCJA PRACY
GŁÓWNY INSPEKTORAT PRACY
02-315 Warszawa, ul. Barska 28/30
NIP 526-10-26-544

-3-

TA POBRANA
JE-POL
za Pol.
OPIATA FISCALNA
TAXE FISCAL
Umowa z...
ID nr 451168/W

ZA ZWROTNYM
POTWIERDZENIEM ODBIORU

BIURO RZECZNIKA
PRAW OBYWATELSKICH
WARSZAWA
2020-07-06
ZAL.

R

2020

(00)859007734137022853

Sz.P.
Stanisław Trocienko
Zastępca Rzecznika
Praw Obywatelskich
al. Solidarności 11
00-090
Warszawa

a 11

